

Umhverfis- og orkustofnun

Skipulagsstofnun
Þórdís Stella Erlingsdóttir
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 31. janúar 2025
UOS2501378/K.S.B.
13.05.00

Efni: Umhverfismat framkvæmda – Matsskyldufyrirspurn - Landfylling í Þorlákshöfn

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 23. janúar sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfis- og orkustofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdarlýsing

Sveitarfélagið Ölfus áformar breytingar og endurbætur á hafnarsvæði Þorlákshafnar. Meðal annars við Suðurvarabryggju, þar sem Suðurvarargarður hefur verið lengdur og viðlegukanti snúið, svo stór skip eigi auðveldara með að athafna sig innan hafnarinnar. Núverandi hafnarsvæði H3 er um 12 ha að stærð og fyrirhuguð breyting á H3 gerir ráð fyrir um 9.000 m² landfyllingu sunnan Suðurvaragarðar. Efnið sem notað verður í landfyllinguna kemur til með að vera uppúrtekt vegna dýpkunar við nýja Suðurvarabryggju. Gert er ráð fyrir að í landfyllinguna sjálfa verði notað um 27.000 m³ af efni og í grjótkápuna um 10.000 m³ af grjóti.

Mengun hafna og landfylling

Í matskyldufyrirspurninni kemur fram að það efni sem notað verð í landfyllinguna sé úr dýpkun hafnarinnar. Umhverfis- og orkustofnun bendir á að sumt efni í höfnum, eins og dýpkunarefni, sem tekið er upp eða hreyft til getur verið mengað af þungmálmum, þrávirkum lífrænum efnum eða öðrum mengandi efnum sem getur haft neikvæð áhrif á m.a. lífríki. Því gæti þurft að taka setsýni úr botninum til að meta mengandi efni áður en framkvæmdir hefjast.

Ef landfyllingin er *opin*¹ þá er um að ræða varp í hafið samkvæmt 9. gr. laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda. En samkvæmt 9. gr. laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda er varp efna og hluta í hafið óheimilt. Umhverfis- og orkustofnun getur þó, að fenginni umsögn Hafrannsóknastofnunar, veitt leyfi til að eftirtöldum efnum og hlutum sé varpað í hafið:

a) dýpkunarefnum,

b) náttúrulegum, óvirkum efnum, þ.e. föstum jarðefnum sem ekki hafa verið unnin efnafræðilega og samsett eru úr efnum sem ólíklegt er að losni út í hafsvæðið,

¹ *Opin landfylling*: Nýmyndun lands, ekki varin eða er að hluta varin með varnargörðum. Efni liggur á hafsbotni að einhverju leyti óvarið fyrir straumum og flæði sjávar og aðgengilegt lífverum.

Umhverfis- og orkustofnun

c) fiskúrgangi frá fiskverkunarstöðvum í landi, enda standi sérstaklega á.

Umhverfis- og orkustofnun vill vekja athygli á að með umsókn um varp í hafið og áður en framkvæmdir hefjast þurfa stofnuninni að berast upplýsingar samkvæmt viðauka I við *leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis*². Umhverfis- og orkustofnun getur ekki veitt leyfi til varps í hafið vegna fyrirhugaðra framkvæmda nema sýnt verði fram á að efnið falli undir a-eða b-lið 9. gr., þ.e. að um sé að ræða náttúruleg, óvirk efni, og upplýsingar berist samkvæmt viðauka I við *leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis*.

Áhrif á vatnshlot

Í matskyldufyrirspurninni er fjallað um vatnaáætlun og tengsl hennar við framkvæmdina. Jafnframt er fjallað um þau vatnshlot sem framkvæmdin nær til og hugsanleg áhrif framkvæmdarinnar á þau. Vill Umhverfis- og orkustofnun benda á að öll vatnshlot hafa umhverfismarkmið og þau markmið eru lagalega bindandi. Vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand vatnshlota má ekki rýrna hvorki tímabundið né varanlega, nema að undanþága hafi sérstaklega verið veitt fyrir því. Hægt er að nálgast upplýsingar um vatnshlot á vefnum <https://vatnavefsja.vedur.is/>. Umhverfis- og orkustofnun vill vekja athygli á því að vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand strandsjávarhlotsins Stokkseyri að Þorlákshöfn (nr. 103-1341-C) er óflokkað í vatnavefsja.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að áður en leyfi eru gefin út vegna framkvæmdarinnar þarf áhrifamat fyrir vatnshlot að liggja fyrir. Í áhrifamatinu eru áhrif framkvæmdarinnar á lögbundin umhverfismarkmið framkvæmdarinnar metin. Meta þarf þá vistfræðilega, eðlis- og eðlisefnafræðilegu og vatnsformfræðilegu gæðapætti sem liggja til grundvallar vistfræðilegu og efnafræðilegu ástandi yfirborðsvatnshlota. Í tilfelli grunnvatnshlota þarf að meta áhrif framkvæmdar á magnstöðu vatnshlotsins ásamt efnafræðilegu ástandi þess. Ef að framkvæmd hefur þau áhrif á ástand vatnshlots rýrnar má ekki gefa út leyfi fyrir framkvæmdinni, nema að undanþága hafi verið veitt fyrir slíku. Mikilvægt er að áhrifamat fyrir vatnshlot liggja fyrir snemma í undirbúningsferli framkvæmda. Umhverfis- og orkustofnun hefur gefið út leiðbeiningar um hvernig skuli bera sig að við gerð áhrifamats. Þær leiðbeiningar má nálgast á slóðinni: <http://vatn.is/haf-og-vatn/stjorn-vatnamala/ahrifamat-fyrir-vatnshlot/>.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að ekki er hægt að leggja fullnægjandi mat á áhrif framkvæmdarinnar á vatn fyrr en áhrifamat liggur fyrir.

Loftslag

Umhverfis- og orkustofnun telur jákvætt að lagt sé mat á það í matskyldufyrirspurn hver möguleg áhrif framkvæmdarinnar verði á loftslag með útreikningum á kolefnisspori framkvæmdar. Í forsendum fyrir útreikningum er auk þess vísað í þá lífferilgreiningu sem stuðst var við. Er það niðurstaða að umfang áhrifa eru hverfandi og framkvæmdaraðili metur áhrif á loftslag *óveruleg*.

² [Leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis](#)

Umhverfis- og orkustofnun

Niðurstaða

Umhverfis- og orkustofnun telur að framkvæmdin eins og hún er sett fram í greinargerð sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og sé því ekki háð umhverfismati.

Virðingarfyllt,

Katrín Sóley Bjarnadóttir

sérfræðingur

Kristín Björk Birgisdóttir

sérfræðingur